OGLINZI

ALAIN DARTEVELLE

Născut la Mons în 28 februarie 1951. Licenţiat în Jurnalistică şi Relaţii sociale, apoi în Ştiinţe politice şi administrative. Începând din 1983, a publicat peste treizeci de nuvele, a scris articole de fond şi de critică literară. Este preocupat de sociologie şi de psihanaliză, teme predilecte cărora le caută o formă narativă originală ce vizează îmbinarea şi integrarea unor genuri literare diferite: polar, fantastic, erotic, etc. După cinci romane publicate până în 1994, cea mai recentă operă a sa este „Le cycle de Vertor” care va cuprinde trei volume (două apărute deja), la Editura CASTERMAN

Poza mea se află pe coperta revistei *Placebo,* numele meu este titlul a numeroase spectacole, tot eu sunt imaginea centrală şi pentru publicaţii ca „Viaţa adevărată”, „Cartea posibilităţilor”, „Căminul modern”... Cu toţii se interesează de mine, până şi exclusivista „Psihologia”! Oh, da... Îmi amintesc acele imagini şi fraze care m-au consacrat erou imobil, aventurier al spaţiilor închise şi simbol al peisajelor citadine deopotrivă.

Mă revăd tânăr... Aveam chipul plin de infatuare în primele poze de după ceea ce mi se întâmplase, cu toate că nici atunci şi nici acum nu am reuşit să îmi revin. Atenţia pe care publicul mi-o acordă, aerul de legendă cate m-a învăluit dintr-o dată, toate acestea parcă nu mi se întâmplă mie, ci altcuiva. Sunt un caz special, *o figură emblematică,* după cum afirmă „Psihologia”. O să înţelegeţi asta mai

târziu...

Mă întreb dacă nu cumva am răspuns, prin această pioasă ofertă de nemaiauzit şi nemaivăzut, curiozităţii exagerate a contemporanilor mei. De fapt, la început mi s-a părut ceva banal să-ţi supraveghezi astfel propria viaţă intimă. Aşa că am făcut schimb, nu ştiu cum, cu cel aflat de cealaltă parte a oglinzii, cu eu-cel-de-dincolo. Iar cursul acţiunilor noastre s-a rupt de logica imitaţiei în oglindă. Apoi mass-media a făcut publică această neobişnuită ruptură.

* * *

La sfârşitul fiecărei mese de peste zi, am obiceiul de a emite un râgâit răsunător, unul ca de căpcăun, deşi nu am nici cea mai mică intenţie de a-i provoca, sau de a mă comporta vulgar. Şi pe urmă, puţin îmi pasă dacă maniile mele, de bărbat singur, şochează sau seduc.

Oamenii mă pot auzi şi vedea la televizor toată ziua. Eu nu mai văd şi nu mai aud nimic din ceea ce mă poate deranja. Doar, câteodată, mă intrigă videocamera al cărei obiectiv, amplasat spre ciudatul fenomen pe care îl reprezint, nu pierde nici un gest, nici o acţiune de-a mea, nu rămân ascuns nici o clipă ochiului aceluia indiscret... Şi, când îmi dau seama de asta, mă aşez pe fotoliu închizând între pleoape amintirile pe care le caut. Îmi analizez propriile senzaţii pentru a uita de bila de un negru lucitor, de ochiul de ciclop care mă spionează. Cu mâinile încrucişate pe piept, apreciez la justa valoare existenţa mea de paşă. Încerc senzaţia de plenitudine pe care o am întotdeauna după ce mănânc, când alimentele ingerate intră în serpentina stomacului. Într-adevăr, asta mă ţine în viaţă şi mă face să uit de faptul că am pierdut cheia sănătăţii mele mentale. Ascult murmurul ce vine din mine, murmurul vieţii sau simfonia letală a lipsei de activitate, a încremenirii totale. Şi timpul trece.

Uneori, dezordinea, anarhia materială din jurul meu

câştigă profunda-mi admiraţie. Nici măcar în timpul vreunei „eclipse”, aşa cum numesc eu perioadele de somn de peste zi, nu sunt lăsat în pace. Năuc, văd lumina prin pleoape şi sunt nevoit să deschid ochii mai repede decât aş fi vrut. Atunci mă izbeşte, în cap parcă, strălucirea neoanelor. Dar nimic nu se schimbă, bineînţeles. Ochiul unic, ochiul sumbru este acolo, „camera obscură”, întotdeauna acolo unde au pus-o, acolo unde eu-cel-de dincolo le-a îngăduit să o pună. Acesta este singurul lucru care rămâne în acelaşi loc, indiferent de dezordinea de care vă spuneam, dezordinea ce reclamă rolul meu de *homo domesticus.*

Mă ridic, lăsând liber fotoliul, şi mă apuc de diverse chestiuni tipic menajere, dar toate astea în limitele marginilor oglinzii, o oglindă în al cărui univers sunt captiv. Mă mişc deci, în cadrul acesta îngust, şi folosesc, fără reţinere, tot ceea ce s-a reflectat sau se reflectă de dincolo. Continui rutina zilnică, fac lucruri absolut obişnuite, pe care le voi face şi mâine, şi poimâine, şi repetându-le mi se pare că ocolesc însăşi ideea de moarte, singura ideea care mă nelinişteşte.

Apăs pedala cutiei de gunoi cromate, netezesc faţa de masă, apoi mă apuc de treabă lucrând la bicicleta pe care vreau să o construiesc. După care, pun în frigider ce mi-a mai rămas de la prânz, gândindu-mă că voi consuma restul mai târziu.

Pe scurt, mă joc acţionând, pe cât posibil, logic. Astfel, ocupându-mă de chestiuni lipsite de importanţă, trec peste încă o după-amiază stresantă. Dar aş putea să şi citesc, aş putea să mă odihnesc în fotoliul reglabil, aş putea să caut în tezaurul bibliotecii mele de stejar, sau... în loc să mă aventurez în vâltoarea evenimentelor din paginile unui roman, aş putea să aleg de undeva o nouă ilustrată şi să o adaug la colecţia mea. Însă depinde... cum să spun... întotdeauna se ajunge la fotoliul în care mă afund, şi în care meditez la vidul care îmi caracterizează viaţa.

Şi, până la urmă, înţeleg că nu are nici un rost să mă

torturez. După ce că mă aflu într-un mediu cunoscut, mai am şi ocazia să analizez cazul acesta, propria-mi dedublare, să analizez şi să reconstitui suita de împrejurări care m-a adus aici.

Asemeni atâtor săraci neputincioşi, asemeni celor ce trăiesc în stradă, am profitat şi eu de prima ocazie care îmi garanta farfuria mea cu mâncare. Asta am făcut... şi iată-mă aici, nevoit să accept video-camera ca instrument al unei reclame mascate făcută societăţii comerciale DOMESTICA. Cum? Oamenii văd că mă simt bine pe scaunul acesta pe care îmi odihnesc plictiseala şi furia, iar mâine vor vedea un scaun identic, din colecţia *Ad vitam aeternam,* de vânzare în magazinele firmei al cărui patron este eu-cel-de-dincolo. „Ad vitam aeternam" scrie şi în paginile dicţionarului meu de autodidact.

Aşadar, iată că am scos şi un profit din straniul fenomen care a făcut posibilă traversarea prin oglindă.

* * *

Eu, care mă îndoiam de acest gen de fantezii, de existenţa însăşi a universului din oglindă; eu, care consideram *nul* viitorul meu comercial! Într-adevăr, *mea culpa*, DOMESTICA este acum un consorţiu comercial foarte prosper. Imaginea mea este indisociabilă de produsele sale durabile, de mobilierul stilat, de diversele aranjamente interioare. Imaginea mea garantează parcă faptul că aceste produse vor traversa timpul unei întregi existenţe de *homo domesticus*... S-ar spune că după mai bine de opt ani, cât a durat coşmarul unei vieţi în oglindă, încă mai trezesc curiozitatea. Oamenii mai vin încă de departe ca să mă cerceteze, să mă observe după experienţa mea neobişnuită. Petrec cu mine o oră sau o zi, o porţiune cât mai consistentă din umila existenţă a vieţuirii în oglindă. Din păcate, nu le mai pot oferi decât descrieri ample a ceea ce a fost, dar şi asta satisface, într-o oarecare măsură, dorinţele lor complexe, excitaţia suspectă de care

dau dovadă. M-ar mânca din ochi, deşi se întreabă dacă mai sunt lucid. Nu am devenit încă nebun în cei 8 ani, speraseră puţin să fie aşa. Dacă vreau, pot să văd şi semnul pe care şi-l fac, cu coatele, pe ascuns. E timpul lor care se pierde, pe mine nu mă deranjează şi nu mă interesează ce cred ei. Mă aşez, mai sigur ca niciodată, în scaunul meu aflat în universul real, *casă, dulce casă*, şi îmi reiau, indiferent, rolul de naufragiat modern, deşi nu mai sunt în oglindă, nu mai sunt captiv.

Într-un târziu consider că ar fi mai bine să citesc, şi mă pierd între articolele din Digest. Aflu totul despre ce se întâmplă în lume, deopotrivă despre tumultul planetar, frământările unei lumi care caută ceva, şi despre micile nimicuri mondene. Fără să-mi pese de ceilalţi, de cumpărătorii hipnotizaţi ai acestor reviste, privirea mea sare din pagină în pagină. Şi minimalizez interesul pe care ei l-ar putea avea pentru, să zicem, o călătorie în jurul lumii. Asta pentru că nici pe mine nu mă interesează, având în faţă o revistă care nu mi-o prezintă, ci chiar mi-o explică, în întregul ei, pe această lume care mi se pare din ce în ce mai simplă.

Astfel, aparenta varietate a evenimentelor se poate condensa, apărând, ici şi colo, diverse constante.

Ca şi cum istoria umană s-ar repeta la infinit... şi atunci, se poate pune în discuţie performanţa propriei mele experienţe. În aceeaşi ordine de idei, aş fi îndreptăţit să presupun că cineva, undeva, cândva, a făcut acelaşi lucru, probabil cu rezultate mai bune. Îmi amintesc de un articol pe care l-am descoperit într-un număr vechi al revistei „Actualitatea”. Un scriitor celebru atunci, uitat mai târziu, explica dificultatea de a scrie despre ceva pe viu, adică în public. Deasupra articolului se află o poză care îl înfăţişează pe scriitor lucrând la unul dintre romanele sale, aplecat deasupra maşinii de scris, în faţa publicului. Îmi mai amintesc, şi de o fotografie care m-a intrigat la vremea respectivă: Un bătrân aşezat confortabil într-un fotoliu, aprinzându-şi pipa cu un aer absent, adâncit în lectura

celei mai bune cărţi din an. În planul alăturat, o oglindă, asemănătoare celei care îmi aparţine, reflectă imaginea a trei femei care se dezbracă, îşi arcuiesc graţios trupurile elastice, şi zâmbesc degajat, cu falsă inocenţă. Sunt femei uşoare, desigur, pentru că mai apoi le-am văzut în „Clişeu”, într-o reproducere fidelă a imaginii descrise, alături de recomandările unei note explicative, pe care nu o mai redau.

Acum, revenind la mine, îmi pun întrebarea: Cu ce sunt eu mai prejos decât acel scriitor şi cu ce sunt acele femei mai prejos decât mine? Fără să scriu nimic cu adevărat important, ca şi el, îmi vând farmecul, altfel discutabil, fără să las pe nimeni să ajungă cu adevărat la mine. Trăiesc în direct. Viaţa mea este un roman frumos învelit, sau un film pe care îl găsim deja început. Un roman sau un film care tinde către abstract, şi nimic mai mult. De aceea mă străduiesc să uit lumea, să o reduc la dimensiunile unei idei.

* * *

Mă gândesc că această experienţă a mea ar putea să se prelungească, devenind eternă, dacă nu ar fi sarcasmul temerilor mele: Punctul de vedere al unui paranoic asupra ochiului negru al camerei video, alter-egoul televizorului, ecranul acela care a pătruns până şi în toaletă (un televizor pentru toaletă!), mobilă pentru toaletă purtând semnătura DOMESTICA, un televizor care devine oglindă pentru mine-cel-captiv în „oglinda” aceasta nouă, imaginea se măreşte dacă eu mă apropii, metamorfoza îmbătrânirii pe care o zăresc acolo, ridurile care se multiplică, aspectul fizic rămâne şters şi, de bună seamă, lipsit de importanţă, şi aşa mai departe... Evident, sunt multe angoasele la care sunt nevoit să fac faţă, şi câteodată durerea mă pătrunde, devenind fizică.

Înaintea unei noi crampe de felul ăsta, în perioada de acalmie aparentă, prozaicul stării de nelinişte este înlocuit

cu supărătorul sentiment al ruşinii. O stare incipientă a nebuniei mă cuprinde şi mă pierd printre motivele copilăreşti, frumos colorate pe faianţa din baie. Îmi spun că este o nouă reuşită a liniei IGIENIC, desene cu efect psihologic, ca să ne alunge pudoarea, ca să ne lase liberi, în special pe mine-cel-captiv, adică să îmi dea senzaţia de libertate, şi, bineânţeles, când asta se întâmplă, nu mă mai controlez şi oamenii pot vedea grimasele pe care le fac, îmi pot vedea spaimele şi îmi pot descifra enervarea, ceea ce conferă un aer perfect natural rolului meu de bufon. Şi plâng, lacrimile mele fac „pic” şi „poc”, sudoarea stresului se adună şi ea sub mânecile halatului, ochii mi se înceţoşează, urlu şi publicul aplaudă, mă priveşte în continuare prin sticla oglinzii, iar eu *vreau să MOR!* Imaginea mea se dezmembrează atunci transformându-se în produsele firmei mele, ca şi cum aş fi descompus de o substanţă chimică acidă, descompus brusc, miracol demn de toată mila, mizerabil spectacol; când oare se va trage cortina?

Dar, cum s-ar zice, mă reculeg, şi vine noaptea, neoanele se sting, noaptea este atât de reconfortantă, mă relaxez, uit de condiţia mea abjectă. Îmi refac sănătatea mentală pentru a începe, ca nou, o nouă zi. Oboseală? Poate ieri aş fi putut spune că sunt obosit, poate că am spus-o chiar alaltăieri sau răsalaltăieri, sau cândva, în trecut, nu contează când. Când trăiam, că să spun aşa, în mulţime, mă murdăream mai repede, mă îmbolnăveam mai des, oboseam mai des... inhalam şi simţeam aerul respirat de ceilalţi... Dar azi, aici, am ajuns să cred că această captivitate a făcut din mine un fel de înger, o fiinţă simplă şi pură.

Sau poate că nu captivitatea mă îndeamnă să mă văd aşa, ci iubirea, sentimentul impalpabil şi câteodată crucial despre care se povesteşte în opere lacrimogene de un profund şi fals romantism, iubirea văzută nu aşa cum aţi fost tentat să credeţi, ca o relaţie profund morală, ci ca o necesitate erotică pur senzuală.

În fiecare dimineaţă când neoanele se aprind din nou, mă simt aidoma unui înger, dar un înger bărbat, aşa ca un serafim strălucitor supradimensionat, ca un băiat curios, însă este o senzaţie ciudată, de parcă toate astea nu mi s-ar întâmpla mie. Mă uit la ochiul video-camerei, căutând un răspuns pe care nu îl găsesc, şi îl văd pe eu-cel-de-dincolo păşind încet către fata frumoasă şi suplă, cu părul de culoarea cireşelor coapte. Acum DOMESTICA se gândeşte la toate, iar fata este anonimă, disponibilă la orice oră. O poţi numi cum vrei, poţi fi tandru sau bădăran cu ea, este întotdeauna tânără, o cunosc bine şi deloc, dar am avut-o într-un fel, eu-cel-de-dincolo a avut-o. Lui nici măcar nu îi pasă de privirea ei, de ceea ce simte ea cu adevărat. Peştişorii exotici dintr-un colţ al camerei reale par să ştie ce se va întâmpla, par să cunoască emoţiile mele, par să ştie că ar vrea să mă întorc din oglindă, să îmi reiau locul în universul real...

Şi nebunia mea reîncepe... Eu sunt în tine, oglinda mea cea mică, suntem tu şi cu mine priviţi de ochiul camerei, mă simt bine aici şi mă simt bine şi acolo, dedublat în mod straniu, eu-aici, simţindu-te aproape, şi eu-acolo, în universul real şi în ecranul televizorului, eu care fac dragoste cu o anonimă şi eu care nu exist decât ca imagine, şi nu mă pot convinge că nu sunt un voyeur, ca atâţia alţii, un tip care nu poate conştientiza perversiunea a ceea ce face, în a cărui privire ghiceşti uitarea propriei persoane, şi simt că mor în tine, oglindă, mă privesc şi observ cum dispar şi de pe ecranul televizorului. Mă recompun în realitate şi dedublarea încetează...

* * *

Acum, în extazul matinal care desparte noaptea de zi, când simt alături de mine pielea sensibilă a unei femei, îmi amintesc de toate momentele de coşmar pe care le-am trăit dincolo, limitat la cele două dimensiuni ale oglinzii. Amintirile mele sunt asemeni unor imagini din cele care

sunt pe coperţile cărţilor răsfoite de voi, asemeni unui film de animaţie care începe la comanda voastră, o reproducere în mişcare, naivă, dar cu pretenţie de *ab libitum*, făcută pentru edificarea maselor.

În fond, ce mă aşteaptă pe mine şi ce ne aşteaptă pe toţi, până la urmă? Adevărata moarte, care va face din mine o imagine, un reflex intangibil al sticlei oglinzii. Este imaginea omului model al societăţii moderne, a celui care este la îndemâna tuturor şi în poziţie de inferioritate faţă de toţi, a celui înfrânt de propria reflexie.

Dar de-aici încolo, ei bine, viaţa continuă, mai precis viaţa mea, însă fără spectacolul care vă captiva.

Traducerea:
Victor Toroş